

**ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ
КОМИТЕТ
КАМСКО-УСТЬИНСКОГО
МУНИЦИПАЛЬНОГО
РАЙОНА
РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН**

**ТАТАРСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫ
КАМА ТАМАГЫ
МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
БАШКАРМА КОМИТЕТЫ**

ул. Калинина, д.31,
пгт. Камское Устье, 422820

Калинин урамы, 31 йорт,
штп. Кама Тамагы, 422820

тел.: (884377) 2-18-85, факс: 2-20-70, e-mail: Kamuste.Ispolkom@tatar.ru, <http://kamskoye-ustye.tatarstan.ru>.

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

30.12.2020

КАРАР

№ 1387

«2020-2025 елларга Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасын раслау турында

«2014 - 2022 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» дәүләт программасын раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 25 октябрдәге 794 номерлы карары нигезендә Кама Тамагы муниципаль районы башкарма комитеты **КАРАР БИРӘ**:

1.«2020-2025 елларга Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасын (алга таба - Программа) расларга.

2. Бюджет проекты формалаштырганда Кама Тамагы муниципаль районының Финанс-бюджет палатасына Программаны жирле бюджет акчалары исәбеннән финанслаганга тиешле программалар исемлегенә кертергә тәкъдим итәргә.

3. Программаны гамәлгә ашыру барышында аерым чаралар аныкланырга мөмкин, ә чараларны финанслау күләме жирле бюджетның расланган чыгымнарын исәпкә алып төзәтелергә тиеш, дип билгеләргә.

4. Өлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында бастырып чыгарырга һәм «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга

5. Өлеге карарның үтәлешен тикшереп торуны Кама Тамагы муниципаль районы башкарма комитеты житәкчесенә социаль мәсьәләләр буенча урынбасары Е.В. Сороковнигага йөкләргә.

Житәкче

Р.М. Заһидуллин

Кама Тамагы муниципаль районы
 Башкарма комитетының 2020 елның 30
 декаберендәге 1387 номерлы карары белән
 расланды

«2020-2025 елларга Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында
 Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм
 үстерү» муниципаль программасы

Программа паспорты

Программаның исеме	«2020 - 2025 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Кама Тамагы муниципаль районында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасы (алга таба - Программа)
Заказ бирүче Программа координаторы	Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы башкарма комитеты
Программаның төп эшләүчеләре	«Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы мэгариф идарәсе» муниципаль казна учреждениесе
Программаның максаты	Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында татар, рус һәм башка телләрен, шулай ук Татарстан Республикасыннан читтә татар телен саклап калу, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру
Программаның бурычлары	<p>1) Татарстан Республикасы дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренең тигез яшәешенә ярдәм итү; Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында татар һәм рус телләрен укытуның һәм татар һәм рус телләрендә укытуның бербөтен системасын үстерү;</p> <p>3) Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренең телләрен саклау һәм үстерү;</p> <p>4) Татарстан Республикасыннан читтә татар телен саклап калу һәм үстерү: регионнар белән хезмәттәшлек (Омск өлкәсе, Башкортостан Республикасының Кигинский, Буздяк, Орджоникидзе районнары); Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында этнотел ситуациясенә мониторинг һәм анализ һәм Программаны гамәлгә ашыру барышына.</p>
Программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары	2020-2025 еллар
Еллар буенча бүленеп финанслау күләмнәре	Программаны финанслауның гомуми күләме 420,0 мең сум

	тәшкил итә, шул исәптән жирле бюджет хисабына 420,0 мең сум.	
	(мең сумнарда)	
	Ел	Кама Тамагы муниципаль районының жирле бюджеты акчалары (МБ)
	2020	70,0
	2021	70,0
	2022	70,0
	2023	70,0
	2024	70,0
	2025	70,0
Барлығы:		420,0
Искәrmә: финанслау күләмнәре фараз характерында һәм, жирле бюджет мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтмәләр кертелергә тиеш.		
Программаны гамәлгә ашыруның көтелә торган ахыргы нәтижеләре (Программаның нәтижеләрен бәяләү - индикаторлары)	<p>2025 елга:</p> <ul style="list-style-type: none"> - мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында татар милләте балаларын татар телендә укыту һәм тәрбияләүне колачлау өлеше 50 процентка житәчәк; - гомуми белем бирү оешмаларында татар милләте балаларын туган татар телендә укытуны колачлау өлеше 43 процентка житәчәк; - гомуми белем бирү оешмаларында рус милләте балаларын туган рус телендә укытуны колачлау өлеше 100 процент дәрәжәсендә сакланачак; - Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында тел ситуациясе турында масса күләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылган саннар саны, Программаны гамәлгә ашыруның барышы һәм үткәреп чаралар турында 24 берәмлеккә житәчәк; - Программаны үтәү нәтижеләлеген анализлау буенча уздырылган тикшеренүләр саны 1 берәмлек дәрәжәсендә сакланачак. 	

I. Программаны гамәлгә ашыру өлкәсенә гомуми характеристика, Программаны хәл итүгә юнәлдерелгән проблемалар

Әлеге Программа Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрендәге 1666 номерлы Указы белән расланган 2025 елга кадәр чорда Россия Федерациясе Конституциясе, «Россия Федерациясе халыклары телләре турында» 1991 елның 25 октябрендәге 1807-1 номерлы Россия Федерациясе Законы, «Россия

Федерациясе дәүләт теле турында» 2005 елның 1 июнендәге 53-ФЗ номерлы Федераль закон, Россия Федерациясе Президентының 2012 елның 19 декабрендәге 1666 номерлы Указы, Татарстан Республикасы Конституциясе, «Татарстан Республикасы дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр турында» 1992 елның 8 июлендәге 1560-ХII номерлы һәм «Татарстан Республикасы дәүләт теле буларак татар телен куллану турында» 2013 елның 12 гыйнварындагы 1-ТРЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасында дәүләт милли сәясәте концепциясе нигезендә эшлэнгән.

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 25 октябрендәге 794 номерлы карары белән расланган «2014-2022 елларга Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм Татарстан Республикасында башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» дәүләт программасы белән беррәттән, элге Программа Татарстан Республикасының Кама Тамагы муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен оптималь шартлар тудыруга юнәлдерелгән.

Программаны гамәлгә ашыру эше максатчан характерда булып дип планлаштырыла.

Кама Тамагы муниципаль районында төрле халык вәкилләре яши. Халык санын алу йомгаклары буенча татарлар - 54,7%, руслар - 42,3%, башка милләтләрнең 3% (чуашлар, әрмәннәр, мордвалар, тажиклар, азәрбайжаннар, үзбәкләр һ.б.).

Документлар блокларында Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә барлык реквизитлар да бар. Эшлекле кәгазьләренә татар телендә рәсмиләштерү өчен дә барлык шартлар тудырылган. Гражданның шәхси сораулар буенча кабул итү, аларның гаризалары, шикаятләре белән эшләү ике дәүләт телендә алып барыла. Районда барлык киңәшмәләр, оештыру чаралары дәүләт телләрендә үткәрелә.

Мәдәният, мәгариф, сәламәтлек саклау, социаль яклау, хезмәт күрсәтү объектларының эчке һәм тышкы бизәлеше телләр турындагы кануннар таләпләренә туры китерелде.

Район республика башкаласы белән автобус элемтәсе белән тоташкан. Пассажирларга хезмәт күрсәтү рус һәм татар телләрендә алып барыла.

Районда «Волжские зори» «Идел таңнары» газетасы басылып чыга. Газета рус (650экз) һәм татар (650) телләрендә чыгарыла.

Мәгариф турындагы, Татарстан Республикасында дәүләт телләре турындагы законнар нигезендә Кама Тамагы муниципаль районында милли мәгарифнең төп принцибы булып туган телдә укытуның һәм тәрбияләнүнең демократик һәм конституциячел хокукын гамәлгә ашыру, бу хокукны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру тора.

Милли белем шәхеснең интеллектуаль һәм рухи үсеше өчен киң киңлек ача. Тулаем республика буенча кебек үк, Кама Тамагы муниципаль районында да аның үсешенә төп проблемалары хәл ителде: барлык мәгариф оешмалары татар теле һәм әдәбияты дәрәсләкләре белән тәэмин ителде, мәктәпләр укытучылар - тел белгечләре белән комплекланган, милли мәгариф оешмаларында балаларны туган телендә укыту өчен шартлар тудырылган.

Районда 13 мәктәп эшли. Шулардан: 5 татар мәктәбе (3 урта, 1 башлангыч, 1 башлангыч мәктәп/бакча), 8 рус мәктәбе (6 урта, 2 төп мәктәп).

Районның гомуми белем бирү оешмаларында барлыгы 1441 укучы белем ала, шулардан татарлар - 663, руслар - 712, үзбәкләр - 8, тажиклар - 6, чуашлар - 9, әрмәннәр - 6, азәрбайжаннар - 11, марилар - 3, башка милләтләрдән 3.

11 балалар бакчасында һәм 1 башлангыч мәктәптә 567 бала тәрбияләнә, шуларның 310 се - татар баласы. Барлыгы 84 бала туган телендә тәрбия ала. Район мәктәпләрендә 21 татар теле һәм әдәбияты укытучысы эшли, барысы да югары педагогик белемле, 4 укытучының югары категориясе бар, 16 - беренче категориясе, 1 категориясе юк.

Район мәктәпләрендә 24 рус теле һәм әдәбияты укытучысы эшли: шуларның 8е - югары категорияле, 15е - беренче категорияле, 1се - категорияле түгел.

Уку дисциплиналарын укытуны камилләштерү һәм сәләтле балаларны ачыклау максатыннан районда ел саен татар теле һәм әдәбияты, рус теле һәм әдәбияты буенча олимпиадалар уза. 2019-2020 уку елында 2 укучы рус әдәбияты буенча республика олимпиадасы призерлары, 1 укучы - әдәбият буенча Бөтенроссия олимпиадасының төбәк этабында призёр булды.

Ел саен язучыларның юбилейларына, туган телләренң айлыгына багышланган район чаралары үткәрелә. Алдынгы педагогик тәҗрибәне тарату максатында ай саен татар теле һәм әдәбияты, рус теле һәм әдәбияты укытучыларының семинарлары уздырыла. 2020 елның 21 гыйнварында татар теле һәм әдәбияты укытучыларының «Кама Тамагы муниципаль районында туган телне укыту: актуаль, заманча, тәҗрибә» темасына республика зона семинар-киңәшмәсе узды. Укучыларның интеллектуаль һәм ижади сәләтләрен ачыклау, татар телен һәм әдәбиятын белү белән кызыксынган мәктәп яшендәге балалар санын арттыру максатларында 2019-2020 уку елында «Туган телем - Тукай теле» дигән китап укучылар конкурсы, «Жәлил укулары» халыкара конкурсының муниципаль этабы, «Тере классика» бөтенроссия яшь укучылар конкурсы үткәрелде. Ел саен республика фәнни-гамәли конференцияләренең муниципаль этаплары уздырыла (Раштуа укулары, Аксаков укулары, Л. Н. Толстой, Н. Лобачевский исемендәге К. Насыйри, А. Кәлимуллина, Ш. Мәрҗани, Р. Фәхреддин һ.б.)

Ел саен «Татар теле һәм әдәбияты укытучыларының мастер-классы» республика конкурсының муниципаль этабы уздырыла.

Районда заманча таләпләргә туры килә торган, эстетик рәвештә рәсмиләштерелгән һәм бай ижади лабораторияле 16 татар теле һәм әдәбияты кабинеты эшли, аларда санитария-гигиена нормалары, куркынычсызлык техникасы саклана.

Татар теле һәм әдәбияты, рус теле һәм әдәбияты укытучыларының район методик берләшмәләре эше укытучыларның һөнәри, педагогик осталыгын күтәрүгә, укыту һәм тәрбия процессына яңа технологияләр кертүгә юнәлтелгән. Елның төгәл планы төзелә, ай саен утырышлар, консультацияләр, кичәләр, язучылар белән очрашулар, семинар-киңәшмәләр уздырыла.

«Туган тел» һәм «Туган әдәбият» укыту предметын өйрәнү кысаларында татар телен һәм әдәбиятын туган 271 укучы милли мәктәп буларак сайладылар, рус мәктәпләренең татар төркемнәрендә 134 укучы,

870 рус телле укучы. 166 укучы туган (рус) телен һәм әдәбиятын сайлады.

2019 - 2020 уку елында татар балаларын татар телендә укуту 41 % тәшкит итә (663 татар баласы 271 туган телендә укый). Районда шифалы (этномәдәни) мәктәпләр юк.

Кама Тамагы муниципаль районында 11 мәктәп китапханәсендә укуту-методик әдәбият белән эш алып барыла. Китапханәләрдә мәктәп китапханәчеләрен кыскарту аркасында эш алып барыла. Бүгенге көндә 5 мәктәптә генә китапханәчеләр бар. Ел саен газета һәм журналларга язылу рәсмиләштерелә.

01.01.2020 елга район мәгариф оешмаларының китапханә фонды 36882 экз тәшкит итә. Матур әдәбият фонды - 27455 экз. Шулардан: татар телендә - 9448 экз, рус телендә - 18007 экз.

Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы тарафыннан төзелгән 2010-2015 елларга Татарстан Республикасында мәгарифне үстерү стратегиясен гамәлгә ашыру кысаларында Кама Тамагы районының мәктәпкәчә белем бирү оешмалары эшендә заманча нәтижәле белем бирү технологияләре нигезендә ике дәүләт теле балаларын укуту-методик комплеклардан файдаланалар. Уку-методик комплекс (УМК) “Туган телдә сөйләшәбез”, “Рус телен өйрәнәбез”, “Татарча әбез”, демонстрацион-тарату материаллары, эш дәфтәрләре, тәрбия-белем бирү процессын оештыру өчен хрестоматияләр, мультимедиа ресурслары, мультипликацион фильмнар, “Раз - словечко, два - словечко” Кулланмалар барлык яшь төркемнәрендә мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында нәтижәле кулланыла.

Районда 34 мәдәни-ял итү учреждениесе эшли, китапханә чөлтәре - үзәк китапханә, Кама Тамагы шәһәр тибындагы поселогында балалар китапханәсе һәм районның торак пунктларында таратылган 23 филиал, район туган якны өйрәнү музейе. Барлык чаралар ике дәүләт телендә үткәрелә.

Регионара хезмәттәшлек

ТР Мәгариф һәм фән министрлыгының 2015 елның 22 октябрәндәге 9475/15 номерлы боерыгы нигезендә Кама Тамагы муниципаль районы Башкортстан Республикасының Омск өлкәсе, Кигинск, Буздяк, Орджоникидзе районнары белән хезмәттәшлек итә. «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Мәгариф идарәсе» муниципаль казна учреждениесе тарафыннан ел саен Омск өлкәсе, Башкортстан республикасы Кигинск, Бүздәк, Орджоникидзе районнары арасында милләтара мөнәсәбәтләренә ныгытуга багышланган чаралар планлаштырыла: укучылар өчен уртак конкурслар үткәрү, укутучыларның педагогик тәжрибәсен гомумиләштерү һәм тарату, дәрәслекләр сатып алуда ярдәм итү һәм башкалар. Омск өлкәсенә татар теле һәм әдәбияты укутучыларына укуту-методик ярдәм күрсәтелде. Алга таба да районыбыз укутучылары тарафыннан күрше төбәкләрдәге коллегаларга тиешле методик ярдәм күрсәтеләчәк.

Телләренә саклау һәм үстерү эшендә күрелгән тырышлыкларга карамастан, хәл ителмәгән проблемалар бар:

- районда яшәүче халыкларның татар телен, милли телләрен үзләштерүгә начар мотивация, аларның тел һәм сөйләм мәдәниятен саклау һәм үстерү чаралары житәрлек булмау;

- милли мәгарифне үстерүгә багышланган чараларны житәрлек финанслау.

II. Төп максат, максатларга ирешү һәм бурычларны хәл итү күрсәткечләре (индикаторлар), Программаның төп көтелгән ахыргы нәтижәләрен, Программаны гамәлгә ашыру сроklarын һәм этапларын тасвирлау

Программа Татарстан Республикасының дәүләт телләре һәм Татарстан Республикасында башка телләр өлкәсендә дәүләт сәясәтенең төп принциплары нигезендә эшләнде, алар телләрнең үсеше һәм гармонияле үзара хезмәттәшлеген, Татарстан Республикасының Кама Тамагы муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренең милли-тел мәнфәгатьләренең тотрыклы балансын саклауны күздә тотта.

Программаның максаты - Татарстан Республикасының Кама Тамагы муниципаль районында татар, рус һәм башка телләрен, шулай ук Татарстан Республикасыннан читтә татар телен саклап калу, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру.

Куелган максатка ирешү түбәндәге бурычларны гамәлгә ашыруны күздә тотта:

- Татарстан Республикасының дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләренең тигез хокуклы яшәшенә ярдәм итү;

- Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында татар һәм рус телләрен укытуның һәм татар һәм рус телләрендә укытуның бербөтен системасын үстерү;

- Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренең телләрен саклау һәм үстерү;

- Татарстан Республикасыннан читтә татар телен саклап калу һәм үстерү: регионнар (Омск өлкәсе, Кигинский, Буздяк, Башкортостан Республикасының Орджоникидзе районнары) белән хезмәттәшлек итү;

- Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында этнотел ситуациясен һәм Программаны гамәлгә ашыру барышын мониторинглау һәм анализлау.

Программаны тормышка ашыру вакыты

Программа 2020 - 2025 елларда гамәлгә ашырыла. Программаны гамәлгә ашыру этаплары бүленми.

Программа индикаторлары

Программаның индикаторлары түбәндәгеләр:

Ахыргы нәтижәләренә бәяләү индикаторлары, үлчәү берәмлекләре	Индикаторлар күрсәткечләре						
	2019 (база елы)	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел
1	2	4	5	6	7	8	9

Мәктәпкәчә оешмаларында милләтеннән балаларын татар телендә укытуны һәм тәрбияләүне колачлау өлеше, процентлар	мәгариф татар татар	45	50	50	50	50	50	50
Гомуми белем бирү оешмаларында милләте балаларын туган татар телендә укытуны колачлау өлеше, процентлар	бирү татар	41	41	41	42	42	43	43
Гомуми белем бирү оешмаларында милләте балаларын туган рус телендә укытуны колачлау өлеше, процентлар	рус	100	100	100	100	100	100	100
Кама Тамагы муниципаль районындагы тел ситуациясе турында массакүләм мәгълүмат чараларында бастырып чыгарылган саннар саны, Программаны гамәлгә ашыру барышы һәм үткәрелгән чаралар турында, берәмлекләр турында	тел турында	12	14	16	18	20	22	24
Программаны нәтижәлелеген анализлауны үткәрелгән тикшеренүләр саны, берәмлекләр	үтәү	1	1	1	1	1	1	1

Бурычлар буенча Программаны ресурслар белән тәмин итү күләме 1 нче кушымтада күрсәтелде.

Программаның максаты һәм бурычлары, нәтижәләрен бәяләү индикаторлары һәм чараларны финанслау аңа карата 2нче кушымтада бирелгән.

II. Программаны ресурс белән тәмин итүне нигезләү

Программаны финанслауның гомуми күләме Кама Тамагы муниципаль районының жирле бюджеты хисабына 420,0 мең сум тәшкил итә, шул исәптән:

2020 елда - 70,0 мең сум;
2021 елда - 70,0 мең сум;
2022 елда - 70,0 мең сум;
2023 елда - 70,0 мең сум;
2024 елда - 70,0 мең сум;
2025 елда - 70,0 мең сум.

Аерым чараларны бердәм максатлар һәм бурычлар белән (аларны килештереп һәм килештереп башкарганда) берләштерүче комплекслы проект алымы акчаларны рациональ файдалануны һәм уңай нәтижәләргә ирешүне тәмин итәргә мөмкинлек бирәчәк.

Программа чараларын гамәлгә ашыру максатларында чараларны башкаручыларның төп эшчәнлеген финанслауга бүлеп бирелгән акчаларны файдалану күздә тотыла.

Программа чараларын гамәлгә ашыру өчен шулай ук билгеләнгән тәртиптә бюджеттан тыш чыганақлардан акчалар жәлеп ителергә мөмкин.

IV. Программаны гамәлгә ашыру механизмы

Программа чараларын гамәлгә ашыру барышында аның заказчысы - (Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы башкарма комитеты) төп башкаручыларның үзара хезмәттәшлеген, чараларны гамәлгә ашыруның барышын һәм Программаны башкаручыларның акчаларын нәтижәле куллануын тикшереп торуну тәмин итә. Программаның чаралары заказчы - Программаның координаторы тарафыннан барлык программа чараларын үтәүче муниципаль контрактлар нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программаны гамәлгә ашыруда катнашучы башкаручылар «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Мәгариф идарәсе» МКУендә хисап чорыннан соң килүче елның 1 февраленә кадәр аның үтәлеше турында мәгълүмат бирәләр.

«Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Мәгариф идарәсе» МКУ ел саен, хисап чорыннан соң килә торган елның 1 мартына кадәр, Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Финанс-бюджет палатасына, Кама Тамагы муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенә Программаны гамәлгә ашыру һәм финанс средстволарын файдалануның нәтижәлелеге турында мәгълүмат жиберә.

V. Программаның социаль-икътисады нәтижәлелеге тасвирламасы

Программаның нәтижәлелеге гамәлләрне билгеләнгән вакытта башкару дәрәжәсе буенча бәяләнә. Программаның нәтижәлелеген бәяләү өчен Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Башкарма комитеты бүлекләренең агымдагы хисапчылык материаллары файдаланыла.

Программаны гамәлгә ашыруның төп нәтижәсе - белем бирү дәрәжәсен күтәрү, телләрнең яшәше даирәсен киңәйтү, тел компетенцияләренең, квалификацияләренең ролен күтәрү, мәгариф өлкәсе хезмәткәрләренең, хезмәт

күрсәтүләрнең һәм халыкның киң катламнарының профессионализмын күтәрү, мәдәни һәм этнотел төрлелеген саклап калу, толерантлыкны һәм милләтара татулыкны арттыру.

Программа сәяси, икътисадый, социаль һәм этномәдәни өлкәләрдә, шулай ук район мәгариф системасында, Кама Тамагы муниципаль районында яшәүче халыкларның телләрен саклау һәм үстерү, Кама Тамагы муниципаль районында дәүләт һәм башка телләрнең социаль статусын һәм абруен күтәрү кебек күрсәткечләрне арттыруны күздә тотта.

Программада каралган чараларны гамәлгә ашыру рухи байлыкны арттыруга; Кама Тамагы муниципаль районында яшәүче халыкларның телен, әдәбиятын һәм мәдәниятен популярлаштыручы халык өчен агарту чараларыннан файдалану; Татарстан Республикасының дәүләт телләренең функциональлеген күтәрүгә ярдәм итәчәк.

Программа чараларын гамәлгә ашыру төрле типтагы һәм дәрәжәдәге мәгариф оешмаларының белем һәм тәрбия эшчәнлеген хупларга һәм үстерергә ярдәм итәчәк, педагогның социаль статусын арттырчак, мәгариф системасын һәм халыкның этнотел ихтыяжларына хезмәт күрсәтүләр өлкәсен якынайтырга мөмкинлек бирәчәк, халыкның туган телләрен өйрәнүдә һәм үстерүдә конституциячел хокукларын яклауга ярдәм итәчәк.

«2020 - 2025 елларга Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасына 2 нче кушымта

«2020 - 2025 елларга Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында Татарстан Республикасы дәүләт телләрен һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү» муниципаль программасы нәтижеләрен бәяләүнең максаты, бурычлары, индикаторлары һәм аның чараларын финанслау

Төп чараларның атамасы	Башкаручылар	Төп чараларны башкару сроклары	Ахыргы нәтижеләрен бәяләү индикаторлары, үлчәү берәмлекләре	Индикаторлар күрсәткечләре							Финанслау (чыганаclar), мең сум					
				2019 (база) ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел	2020 ел	2021 ел	2022 ел	2023 ел	2024 ел	2025 ел
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
<p>Максат: Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында шулай ук беркетелгән регионнарда Татарстан Республикасыннан читтә татар теле татар, рус һәм башка телләрен саклау, өйрәнү һәм үстерү өчен шартлар тудыру. 1 бурыч Татарстан Республикасы дәүләт телләре буларак татар һәм рус телләрен тигез яшәшенә ярдәм</p>																
1.1.Муниципаль программаны эшләү һәм раслау	УО, ИК МР	2020 ел	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1.2.Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә, шул исәптән сәүдә өлкәсе предприятиеләрендә тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чараларын рәсмиләштерү	ИК МР; жирлекләр башлыклары (киләшү буенча); район учреждениеләре, оешмалары, предприятиеләре (киләшү	2020-2025 еллар	Ике дәүләт телендә рәсмиләштерелгән тышкы һәм эчке визуаль мәгълүмат чаралары өлеше гомуми мәгълүмат	5	10	15	20	25	30	35	-	-	-	-	-	-

	буенча)		санына, %													
1.3. Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә урам күрсәткечләрен рәсмиләштерү	ТКХ МР төзелеш, архитектура һәм ТКХ бүлеге; жирлекләр башлыклары (киләшү буенча)	2020-2025 еллар	Ике дәүләт телендә рәсмиләштерелгән урам күрсәткечләрен ең өлеше, урам күрсәткечләрен ең гомуми санына, %	70	100	100	100	100	100	100	-	-	-	-	-	-
1.4. Районда чыгарыла торган продукцияне этикеткалар, ярлыклар, инструкциялар белән тәмин итүгә ярдәм	ИКМР территорияль үсеш бүлеге; УСХиП (киләшү буенча); сәүдә учреждениеләре, оешмалары, предприятиеләр (киләшү буенча)	2020-2025 еллар	Татарстан Республикасын ың ике дәүләт телендә этикеткасы, ярлыклары, инструкциялар булган продукция өлеше, Татарстан Республикасында чыгарыла торган продукциянең гомуми күләме, %	40	50	60	70	80	90	100	-	-	-	-	-	-
1.5. Халыкның сәүдә хезмәткәрләренә Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә хезмәт күрсәтү	ИКМР территорияль үсеш бүлеге; УСХиП (киләшү буенча); сәүдә учреждениеләре, оешмалар, предприятиеләр	2020-2025 еллар	Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә халыкка хезмәт күрсәтү өлеше, %	50	50	60	70	80	90	100	-	-	-	-	-	-

	(килешү буенча)															
1.6.Татарстан Республикасы дәүләт телләрендә чаралар оештыру һәм уздыру	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Үткәрелгән чаралар саны, берәмлекләр	10	15	20	20	25	25	25	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)
1.7.Г.Тукайның туган көненә багышланган еллык чараларны оештыру һәм үткәрү (26 апрель)	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Катнашучылар саны, кеше	50	60	60	70	70	80	80	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)
1.8.Халыкара туган тел көнен бәйрәм итүгә багышланган еллык чараларны оештыру һәм үткәрү (21 февраль)	Мәгариф идарәсе	2020-2025 ел	Катнашучылар саны, кеше	50	60	60	70	70	80	80	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)
1.09.Рус һәм татар телләрендә газета-журналларга язылуны оештыру	ИК МР, «Волжские зори» газетасы редакциясе («Идел таңнары») (килешү буенча), район учреждениеләре, оешмалары, предприятиеләр (килешү буенча)	2020-2025 еллар	Тираж, экзemplялар	1000	1100	1100	1200	1200	1200	1200	-	-	-	-	-	-
1.10.Муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре өчен татар теле курсларын оештыру	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Үткәрелгән курслар саны, берәмлекләр	1	2	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-

											Мәсьәлә буенча:					
											15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)	15,0 (МБ)
2 бурыч Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында татар һәм рус телләрен укытуның һәм татар һәм рус телләрендә укытуның бербөтен системасын үстерү																
2.1. Татар һәм рус телләрен укытуны укыту-методик тәэмин итү	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Эшлэнгән аналитик документлар саны, берәмлекләр	35	50	60	60	60	60	60	-	-	-	-	-	-
2.2. Рус телен өйрәнүнең бербөтен системасын үстерү	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Балаларны рус телендә укытуны колачлау өлеше, %	100	100	100	100	100	100	100	-	-	-	-	-	-
2.3. Мәктәпкәчә мәгариф оешмаларында балаларны татар телендә укытуны һәм тәрбияләүне тәэмин итү	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Татар милләте балаларын татар телендә укыту һәм тәрбияләүне колачлау өлеше, %	51	52	54	55	55	58	60	-	-	-	-	-	-
2.4. Гомуми белем бирү оешмаларында балаларга татар телендә белем бирүне тәэмин итү	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Татар милләте балаларын туган татар телендә укытуны колачлау өлеше, %	47	48	50	51	53	54	55	-	-	-	-	-	-
2.5. Туган телдә белем һәм тәрбия белән өстәмә белем бирү оешмаларында түгәрәкләр, клублар	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Балаларны туган телендә укыту һәм тәрбияләүне колачлау	48	48	50	55	56	58	60	-	-	-	-	-	-

оештыру			өлеше, %													
2.6. Телне белүнең төрле дәрәжәләрен тәэмин итә торган «Ана теле» татар телен дистанцион укыту мөгълүмати системасы проектын гамәлгә ашыру	Мәгариф идарәсе	2020-2025	Татар телен укытуны ел саен үткән халык саны, кеше	10	10	10	12	12	14	14	-	-	-	-	-	-
2.7 Татар, рус теле буенча олимпиадалар оештыру һәм үткәрү (мәктәп һәм муниципаль турлар), республика турында катнашуны тәэмин итү	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Катнашучылар саны, кеше	21	21	21	21	21	21	21	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)
2.8.Туган телләрдә иншалар, шигырь укучылар конкурсларын оештыру һәм үткәрү	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Чаралар саны, берәмлекләр	5	6	7	8	8	8	8	-	-	-	-	-	-
2.9. Татар, рус теле һәм әдәбияты укытучыларының семинар-киңәшмәләрен оештыру һәм үткәрү	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Үткәрелгән семинарлар һәм киңәшмәләр саны	4	5	5	5	5	5	5	-	-	-	-	-	-
2.10.Республика фәнни-гамәли конференцияләренен, педагогик укуларның (К. Насыйри, А. Кәлимуллина, Ш. Мәржани, Р.	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Катнашучылар саны, кеше	13	19	21	21	21	21	21	-	-	-	-	-	-

Фәхреддин)																
2.11 Татар теле укытучыларының «Мастер-класс» Бөтенроссия конкурсының муниципаль турында оештыру һәм уздыру; республика этабында катнашу	Мәгариф идарәсе	2020-2025еллар	Укытучылар, кеше	1	1	1	1	1	1	1	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)
2.12.Күренекле мәдәният, әдәбият һәм сәнгать эшлеклеләре белән очрашуларны оештыру	УО, ОК	2020-2025еллар	Чаралар саны, берәмлекләр	4	4	4	5	5	5	5	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)
2.13.Китап күргәзмәләре, әдәби-тематик кичәләр, әңгәмәләр, күзәтүләр оештыру.	УО, ОК	2020-2025еллар	Чаралар саны, берәмлекләр	15	15	15	15	15	15	15	-	-	-	-	-	-
2.14.милли гомуми белем бирү оешмаларының педагогик кадрларын эзерләү, яңадан эзерләү һәм аларның квалификациясен күтәрү	ИК МР, УО	2020-2025еллар	Эзерләү (яңадан эзерләү, квалификация күтәрү) узган укытучылар саны, кеше	8	12	12	12	12	12	12						
2.15.	Мәгариф идарәсе	2020-2025еллар	Жиһазланган кабинетлар саны, берәмлекләр	2	2	2	2	2	2	2	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)
2.16.Татар телендә нәшер ителгән иң яхшы дәрес	Мәгариф идарәсе	2020 - 2025еллар	Тираж, экземплярлар	50	55	60	60	65	65	65	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)

эшләнмәләре жыентыгы, район укутучылары чаралары																
2.17. «Мин татарча сөйләшәм» республика конкурсының район турында оештыру һәм үткөрү; - республика этабында катнашу;	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Катнашучылар саны, кеше	45	50	50	60	60	60	60	-	-	-	-	-	-
2.18.Күпмәдәниятле жәмгыятьтә тел һәм мәдәният мохитен булдыру һәм үстерү - «Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районының Мәгариф идарәсе» МКУ сайтында Программаның бүлеген төзү	ИК МР, УО	2020 ел	-	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
2.19.Массакуләм мәгълүмат чаралары аша Программа чараларын үтәүнең барышы турында халыкка даими мәгълүмат бирү	ИК МР, "Идел таңнары" газетасы редакциясе (киләшү буенча)	2020-2025 еллар	Массакуләм мәгълүмат чараларында мәкаләләр саны, берәмлек	5	8	10	10	10	11	12	-	-	-	-	-	-
Мәсьәлә буенча:											30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)	30,0 (МБ)
3 нче бурыч Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренә телләрен саклау һәм үстерү																

3.1. Милли һәм туган якны өйрәнү әдәбияты һәм вакытлы матбугат фондларын ел саен комплектлауны оештыру, шул исәптән Татарстан Республикасы халыклары телләрендә	ОК	2020-2025 еллар	Татарстан Республикасы халыклары телләрендәге документлар өлеше (рус теленнән тыш) китапханә фондларындагы документларның гомуми саныннан, %	38%	39,1 %	39,4 %	40%	40,3 %	40,8 %	50 %	-	-	-	-	-	-
3.2. Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында яшәүче халыклар вәкилләренең телләр һәм әдәбият декадасын үткөрү	УО, ОК	2020-2025 еллар	Чаралар саны, берәмлекләр	11	11	11	12	12	12	12	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)
3.3. Туган телләр укытучыларының семинар-киңәшмәләрен оештыру һәм үткөрү	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Семинар-киңәшмәләр саны, берәмлекләр	6	6	8	8	8	8	8	-	-	-	-	-	-
Мәсьәлә буенча:											5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)	5,0 (МБ)
4 нче бурыч Республикадан читтә татар телен саклау һәм үстерү: регионнар белән хезмәттәшлек (Омск өлкәсе, Башкортостан Республикасының Кигинск районы)																
4.1. Татар телендә дәреслекләр, методик әсбаплар, аудио- һәм видеоматериаллар, матур әдәбият белән	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	пособиеләр белән тәэмин ителгән укытучылар	10	15	20	20	20	20	20	-	-	-	-	-	-

тәэмин итүдә ярдәм			саны, кеше													
4.2.Фестивальләр, конкурслар үткәрү, укытучылар һәм укучылар төркемнәре белән икеяклы алмашу	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Чаралар саны, берәмлекләр	2	2	3	3	3	3	3	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)
4.3.Делегацияләр кабул итү, РФ төбәкләре укытучылары һәм укучылары өчен экскурсияләр оештыру	ИК МР, УО	2020-2025 еллар	Укытучылар, кеше	0	7	10	10	10	10	10	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)	10,0 (МБ)
4.4.беркетелгән регионнар вәкилләре белән семинар-киңәшмәләр, түгәрәк өстәлләр, конференцияләр үткәрү	ИК МР, УО	2020-2025 еллар	Чаралар саны, берәмлекләр	1	1	2	2	2	3	3	-	-	-	-	-	-
Мәсьәлә буенча:											20,0 (МБ)	20,0 (МБ)	20,0 (МБ)	20,0 (МБ)	20,0 (МБ)	20,0 (МБ)
5 нче бурыч. Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районында этнотел ситуациясен мониторинглау һәм анализлау һәм Программаны гамәлгә ашыру барышын анализлау																
5.1.Программаның чараларын аларның индикаторлары һәм чараларның календарь планнары нигезендә үтәүне анализлау	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Хисаплар саны, берәмлекләр	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-

5.2.Программа чараларын үтәүчеләрнең хисапларына анализ	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Хисаплар саны, берәмлекләр	1	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
5.3.Кинәшмәләрне чараларны үтәүчеләр белән үткөрү	Мәгариф идарәсе	2020-2025 еллар	Үткәрелгән кинәшмәләр саны, берәмлекләр	2	2	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-
Мәсьәлә буенча:											-	-	-	-	-	-
Барлыгы программа буенча:											70,0 (МБ)	70,0 (МБ)	70,0 (МБ)	70,0 (МБ)	70,0 (МБ)	70,0 (МБ)

файдаланылган кыскартулар исемлеге

ИК МР - Кама Тамагы муниципаль районы башкарма комитеты;

УО - “Татарстан Республикасы Кама Тамагы муниципаль районы Мәгариф идарәсе” муниципаль казна учреждениесе;

ОК - «ТР Кама Тамагы муниципаль районы Башкарма комитетының мәдәният бүлеге» муниципаль казна учреждениесе;

«Татмедиа» ААҖ «Идел таңнары» газетасы редакциясе;

УСХиП - Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек министрлыгының Кама Тамагы муниципаль районындагы Авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе;

жирлекләр башлыктары - Кама Тамагы муниципаль районы составына керүче муниципаль берәмлекләр башлыктары.

МБ - жирле бюджет.